

† VERITAS ET IUSTITIA IN RE ECCLESIASTICA †

INSTYTUT BEZPIECZEŃSTWA INFORMACJI KOŚCIELNEJ & ACUTIS SYSTEMS

VADEMECUM PRAWNE DLA PARAFII 2026

Ochrona suwerenności kancelarii duszpasterskiej w świetle unijnego orzecznictwa TSUE (sprawa C-12/25), Dekretu Ogólnego KEP o ochronie danych oraz oficjalnych wytycznych KIOD.

KLUCZOWE ZAGADNIENIA PRAWNE ZAWARTE W OPRACOWANIU:

- ❖ **Sprawa C-12/25 przed TSUE:** Księgi chrztu a żądania kasowania sakramentów
- ❖ **Intencje mszalne i zapowiedzi:** Gdzie przebiega granica RODO w internecie
- ❖ **Lekcja ze sprawy PARAFIA:** Odpowiedzialność proboszcza za wyciek kartoteki
- ❖ **Ogrzewanie i e-Taca BLIK:** Ulga podatkowa 6% PIT i zwolnienie z MSWiA

DOKUMENT PRZEZNACZONY DLA KSIĘŻY PROBOSZCZÓW, DZIEKANÓW I PRACOWNIKÓW KANCELARII

Wydanie II Zaktualizowane • Stan prawny: Wrzesień 2026 r. • Warszawa – Rzym • acutisapp.com

AUTONOMIA KANCELARII PARAFIALNEJ

Trzy Filary Suwerenności Danych w Kościele

W 2026 roku polskie parafie funkcjonują w realiach wzmożonej presji laicyzacyjnej i roszczeniowości prawnej. Ksiądz proboszcz, będący z mocy prawa kanonicznego i cywilnego administratorem dóbr oraz rejestrów parafialnych, musi opierać decyzje kancelaryjne na solidnych fundamentach prawnych. Autonomia Kościoła w zakresie prowadzenia ksiąg sakramentalnych nie jest „przywilejem zwyczajowym”, lecz prawem zagwarantowanym w trzech porządkach prawnych:

Filar Prawny	Akt Prawny & Podstawa	Znaczenie Praktyczne dla Parafii
1. Filar Konstytucyjno-Konkordatowy	<ul style="list-style-type: none">• Art. 25 ust. 4–5 Konstytucji RP• Art. 5 i 8 Konkordatu między Stolicą Apostolską a RP (1993 r.)	Rzeczpospolita Polska uznaje osobowość prawną Kościoła oraz nienaruszalność i autonomię jego wewnętrznych spraw organizacyjnych i kultowych. Państwo nie może narzucać reguł prowadzenia kultu.
2. Filar Europejski (Traktatowy)	<ul style="list-style-type: none">• Art. 17 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)	Unia Europejska szanuje i nie narusza statusu, jaki kościoły i związki wyznaniowe cieszą się w prawie krajowym każdego państwa członkowskiego.
3. Filar Ochrony Danych (Sui Generis)	<ul style="list-style-type: none">• Art. 91 ust. 1 RODO• Dekret Ogólny KEP z dnia 13 marca 2018 r.	Kościół katolicki w Polsce stosuje własne prawo partykularne ochrony osób fizycznych. Organem nadzorczym jest wyłącznie Kościelny Inspektor Ochrony Danych (KIOD) , a nie państwowy Prezes UODO.

 ART. 5 UST. 1 DEKRETU OGÓLNEGO KEP: OSOBISTA ODPOWIEDZIALNOŚĆ PROBOSZCZA

„Administratorem danych osobowych w parafii jest z urzędu Proboszcz (lub Administrator Parafii).” Oznacza to, że za naruszenia zasad poufności, wycieki z kartoteki czy bezprawne udostępnienie odpisów proboszcz odpowiada osobiście – zarówno przed Biskupem Diecezjalnym w trybie kanonicznym (kan. 128 KPK), jak i na gruncie odpowiedzialności cywilnoprawnej.

 PRAKTYCZNA WSKAZÓWKA DLA KANCELARII: KLAUZULA ROZGRANICZENIA KOMPETENCJI

W razie otrzymania pisma od świeckich kancelarii odszkodowawczych powołujących się na ogólne przepisy RODO, proboszcz powinien oficjalnie odpowiedzieć formułą kanoniczną: „Na podstawie art. 91 ust. 1 RODO w zw. z art. 1 Dekretu Ogólnego KEP z dnia 13 marca 2018 r., organem wyłącznie właściwym do rozstrzygania spraw przetwarzania danych w parafii jest Kościelny Inspektor Ochrony Danych.”

NIENARUSZALNOŚĆ REJESTRÓW SAKRAMENTALNYCH

Sprawa C-12/25 przed TSUE: Prawo do Bycia Zapomnianym a Chrzest

W 2026 roku przed Wielką Izbą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) toczy się kluczowe postępowanie w powojennej historii prawa wyznaniowego – **sprawa C-12/25 (Bisdom Gent)**. Dotyczy ona żądania apostaty, który domaga się fizycznego wykasowania faktu chrztu z księgi parafialnej w oparciu o art. 17 RODO (tzw. prawo do bycia zapomnianym).

⚠ SEDNO ZAGROŻENIA PRECEDENSEM BELGIJSKIM

Belgijski organ ochrony danych (GBA) nakazał diecezji zniszczenie zapisu chrztu pod rygorem kar finansowych. Gdyby TSUE uznał prymat świeckiego organu nad księgami kultu, stworzy to bezprecedensowy nacisk na podważenie autonomii Kościoła we wszystkich 27 krajach UE, w tym w Polsce.

WRZESIEŃ 2026: STANOWISKO BISKUPÓW EUROPY (COMECE)

W oficjalnym memoriale prawnym z **września 2026 roku** Komisja Episkopatów UE sformułowała 3 nienaruszalne prawdy kanoniczne:

1. **Fakt historyczny i niezatarte znamię:** Sakrament chrztu wyciska w duszy niezatarte znamię duchowe (*character indelebilis*, kan. 845 § 1 KPK). Księga chrztu rejestruje fakt historyczny, który zaistniał w czasie i przestrzeni. Niszczenie aktów byłoby fałszowaniem prawdy historycznej.
2. **Niezbędność do procedur kanonicznych:** Księga chrztu jest podstawowym rejestrem stanu wolnego w Kościele (kan. 1065 KPK). Wymazanie wpisu uniemożliwiłoby weryfikację ewentualnych przeszkód zrywających małżeństwo.
3. **Zasada proporcjonalności i adnotacja marginalna:** Wystarczającą ochroną praw osoby rezygnującej z członkostwa w Kościele jest urzędowa adnotacja na marginesie aktu o formalnym akcie wystąpienia (apostazji).

🏛 STAN PRAWNY W POLSCE: OCHRONA NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO (NSA)

W Polsce linia orzecznicza NSA oraz postanowienia KIOD są jednolite: **Prezes UODO nie ma kompetencji do nakazywania proboszczom dokonywania zmian, wykreśleń ani niszczenia wpisów w księgach metrykalnych.** Kancelaria parafialna nanosi wyłącznie adnotację w rubryce uwag (kan. 535 § 2 KPK).

PROCEDURA KANCELARYJNA ACUTIS W PRZYPADKU WNIOSKU O WYKREŚLENIE CHRZTU

W systemie **Acutis** proboszcz nie modyfikuje pierwotnego aktu metrykalnego. Moduł adnotacji kanonicznych automatycznie generuje urzędowy wpis marginalny zgodny z formułą episkopatu, a funkcja blokady eksportu uniemożliwia przypadkowe wydanie świadectwa bez adnotacji o wystąpieniu.

OCHRONA KARTOTEKI I KSIĄG SAKRAMENTÓW

Lekcja z Podatności Oprogramowania FARA: Dlaczego Chmura Bywa Pułapką?

Raporty czołowych polskich analityków bezpieczeństwa (w tym portalu **Niebezpiecznik.pl** oraz państwowego zespołu **CERT Polska**) dotyczące luk w popularnym oprogramowaniu parafialnym **FARA** obnażyły krytyczne ryzyko, przed jakim stoją dziś kancelarie w Polsce.

- TRZY PUNKTY KRYTYCZNE PRZESTARZAŁYCH ROZWIĄZAŃ PARAFIALNYCH
- Dziurawe mosty z internetem:** Skrypty łączące program plebanijny z wyszukiwarkami grobów i cmentarzy wystawiały bezpośrednie zapytania SQL do internetu bez autoryzacji tokenem.
 - Niewspierane systemy Windows:** Wiele kancelarii wciąż operuje na Windows 7 lub XP bez bieżących łatek bezpieczeństwa, co otwiera drogę atakom typu *ransomware* szyfrującym dysk dla okupu.
 - Brak szyfrowania bazy w spoczynku:** Pliki bazodanowe (np. pliki Access czy dBase) przechowywane były na dysku otwartym tekstem bez klucza kryptograficznego.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA PROBOSZCZA ZA WYCIEK KARTOTEKI

Zgodnie z art. 107 ustawy o ochronie danych osobowych oraz kan. 1389 KPK, nieumyślne dopuszczenie do wycieku danych wrażliwych wiernych (sakramenty, koligacje rodzinne, notatki duszpasterskie z kolędy) rodzi bezpośrednią odpowiedzialność administratora. Argument, że „program dostarczyła zewnętrzna firma 15 lat temu”, nie zwalnia proboszcza z obowiązku weryfikacji standardów bezpieczeństwa.

Kryterium	Systemy Chmurowe / Stare Programy	Architektura Acutis (Local-First Offline)
Lokalizacja danych	Komercyjne serwery firm trzecich w chmurze lub otwarte porty WWW.	100% na komputerze w kancelarii. Baza fizycznie nie opuszcza biurka plebanii.
Szyfrowanie bazy	Często brak lub zależne od hasła w przeglądarce.	Militarny standard AES-256 z kluczem sprzętowym.
Dostęp bez internetu	Brak internetu na wsi = paraliż pracy kancelarii.	Pełna praca offline. Awaria łącza nie zakłóca wypisania metryki chrztu.
Kopie zapasowe	Ręczne lub brak harmonogramu.	Potrójna automatyczna kopia na zaszyfrowany nośnik zewnętrzny.

- ZŁOTA ZASADA SUWERENNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ ACUTIS
- Tak jak wielowiekowa mądrość Kościoła nakazuje zamykać księgi metrykalne w ogniodpornej szafie pancernej z kluczem w rękach proboszcza, tak samo dane cyfrowe powinny spoczywać w **cyfrowym sejfie offline**.

GRANICA MIĘDZY JAWNOŚCIĄ A NARUSZENIEM PRAWA

RODO a Intencje Mszałne, Zapowiedzi i Darczyńcy w Internecie

Większość interwencji i skarg kierowanych do Kościelnego Inspektora Ochrony Danych (KIOD) nie dotyczy ksiąg chrztów, lecz **nieostrożnych publikacji w intencjach mszalnych i ogłoszeniach na stronach WWW oraz profilach Facebook**.

FUNDAMENTALNE ROZRÓŻNIENIE PRZESTRZENI: KRUCHTA VS INTERNET

Gabłota w kruchcie kościoła: Przestrzeń wewnętrzna kultu religijnego. Wywieszenie intencji jest dozwolone zwyczajem kanonicznym, o ile zainteresowany nie zgłosił sprzeciwu.

Strona WWW parafii i Facebook: Przestrzeń publiczna otwarta dla wyszukiwarek i całego świata. Obowiązuje bezwzględny rygor ochrony danych wrażliwych.

ZASADY PUBLIKACJI INTENCJI I OGŁOSZEŃ (WYTYCZNE KIOD)

Kategoria Danych	Status Prawny w Internecie	Rekomendowana Formuła Kancelaryjna
Intencje za Zmarłych	DOZWOLONE Przepisy RODO i Dekretu KEP chronią osoby żyjące. Dane zmarłych nie podlegają RODO.	„Za śp. Jana Kowalskiego w 1. rocznicę śmierci” (należy jednak respektować ewentualny sprzeciw najbliższej rodziny).
Intencje za Osoby Żyjące	SZCZEGÓLNA OSTROŻNOŚĆ Wymagana zgoda zainteresowanego. Zakaz ujawniania danych o chorobach!	Zamiast: „O powrót do zdrowia po chemioterapii dla Anny Nowak” stosować: „W intencji Bogu wiadomej” lub „O zdrowie dla Anny”.
Zapowiedzi Przedślubne	ZAKAZ W INTERNECIE Publikacja w sieci bez pisemnej zgody obojga narzeczonych jest bezprawna.	Zapowiedzi należy głosić ustnie z ambony lub wywieszać w zamkniętej gablocie parafialnej (kan. 1069 KPK).
Wykazy Ofiarodawców	ZAKAZ PODAWANIA KWOT Łączenie nazwisk z kwotami ofiar narusza prywatność majątkową.	Stosować formułę ogólną: „Bóg zapłać rodzinom z ul. Lipowej za ofiary na renowację ołtarza” bez podawania kwot jednostkowych.

JAK MODUŁ PUBLIKACJI ACUTIS CHRONI PARAFIĘ PRZED KARAMI KIOD?

Acutis posiada zintegrowany **Inteligentny Filtr Duszpasterski**: w pełnej bazie proboszcz zapisuje szczegółowe dane ofiarodawcy i okoliczności intencji, natomiast moduł jednym kliknięciem generuje przefiltrowany, bezpieczny widok do wydruku A4 do gablotki oraz eksportu na dedykowaną stronę WWW, automatycznie usuwając dane wrażliwe.

BEZGOTÓWKOWE WSPARCIE WSPÓLNOTY

Koszty Ogrzewania Kościoła a e-Taca BLIK: Prawo i Podatki

Koszty ogrzania świątyni w sezonie jesienno-zimowym sięgają w wielu parafiach od **6 000 zł do nawet 15 000 zł miesięcznie**. Jednocześnie tradycyjna taca gotówkowa przynosi coraz niższe wpływy – nie z braku ofiarności, lecz z faktu, że **ponad 70% Polaków w wieku 20–50 lat nie nosi przy sobie fizycznego portfela**. Wprowadzenie płatności bezgotówkowych staje się warunkiem przetrwania budżetowego parafii.

1. ZWOLNIENIE Z USTAWY O ZBIÓRKACH PUBLICZNYCH (BRAK ZGŁOSZEŃ DO MSWIA)

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych, zbiórką publiczną nie jest zbieranie ofiar w gotówce ani w formie elektronicznej na cele religijne, jeżeli odbywa się w obrębie terenów kościelnych lub w miejscach kultu. **E-Taca z kodem QR w kościele lub biuletynie nie wymaga żadnych pozwoleń urzędowych!**

2. ULGA PODATKOWA DLA PARAFIANINA: ODLICZENIE DO 6% DOCHODU W PIT

Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 9 lit. b ustawy o PIT, podatnik może odliczyć od rocznego dochodu darowizny przekazane na cele kultu religijnego do wysokości 6% dochodu.

- **Przy wrzuceniu 50 zł do koszyka:** Wierny nie ma dowodu wpłaty – traci prawo do ulgi.
- **Przy e-Tacy BLIK z Acutis:** Wierny ma oficjalny wyciąg bankowy z tytułem wpłaty (np. „Darowizna na ogrzewanie kościoła”), który stanowi pełnoprawny dowód dla Urzędu Skarbowego przy rozliczeniu PIT-37.

PORÓWNANIE METOD WSPARCIA PARAFII

Kryterium	Stacjonarne Ofiaromaty / Terminale	Generator e-Tacy BLIK w Acutis
Koszt wdrożenia i sprzętu	8 000 – 18 000 zł (lub drogi leasing 400 zł/mc).	0 zł (moduł wbudowany w program Acutis).
Prowizja od ofiar	1,2% – 1,8% prowizji dla pośredników płatności.	0% prowizji Acutis (100% ofiary trafia na konto).
Zasięg w świątyni	Grube mury kościoła tłumią sygnał terminali.	Działa w biuletynie, gablocie i na stronie WWW.
Rozliczenie z kurią	Konieczność ręcznego łączenia wyciągów.	Automatyczny bilans roczny do kurii 1-klik.

ŚWIĘTY SPOKÓJ W SPRAWOZDAWCZOŚCI

Kody QR generowane w Acutis trafiają bezpośrednio na subkonto parafialne z przypisanym celem (np. „Piec gazowy”). Proboszcz nie traci czasu na podliczanie bilonu, a kuria otrzymuje przejrzysty bilans roczny.

PROTOKÓŁ PRZYGOTOWANIA DO WIZYTACJI

Oficjalna Check-Lista Audytu Bezpieczeństwa Kancelarii Parafialnej 2026

Niniejsza lista kontrolna została opracowana zgodnie z wytycznymi Dekretu Ogólnego KEP z dnia 13 marca 2018 r. oraz kanonami 535 i 128 KPK. Pozwala Księdzu Proboszczowi na samodzielną weryfikację bezpieczeństwa przed wizytacją kanoniczną Księdza Biskupa lub kontrolą dziekańską.

Stan	Obszar Weryfikacji & Wymóg Prawny	Prawidłowa Procedura Kancelaryjna
☐	1. Szyfrowanie cyfrowej bazy metrykalnej Art. 20 Dekretu KEP (poufność i integralność)	Baza danych na komputerze kancelaryjnym jest zabezpieczona silnym szyfrowaniem (np. AES-256). Niedopuszczalne są nieszyfrowane pliki Excela na pulpicie.
☐	2. Odcięcie kartoteki od publicznego internetu Ochrona przed wyciekami typu FARA	Główna kartoteka parafian działa w trybie offline. Baza nie posiada otwartych portów SQL ani skryptów PHP wystawionych na tani hosting.
☐	3. Obowiązek wywieszenia Klauzuli Informacyjnej Art. 8 Dekretu KEP (obowiązek informacyjny)	W widocznym miejscu w kancelarii parafialnej oraz w kruchcie kościoła wywieszona jest oficjalna tablica informacyjna KIOD o prawach osób.
☐	4. Upoważnienia dla współpracowników Art. 6 ust. 2 Dekretu KEP	Organista, siostra zakonna lub świecka kancelistka posiadają imienne, pisemne upoważnienie proboszcza do przetwarzania danych oraz zobowiązanie do tajemnicy.
☐	5. Zasada potrójnej kopii zapasowej Ochrona przed zalaniem, pożarem i awarią	Parafia posiada automatyczną kopię bazy na dysku lokalnym oraz zaszyfrowaną kopię na zewnętrznym nośniku trzywanym w szafie pancерnej.
☐	6. Brak zapowiedzi przedślubnych w sieci Komunikat KIOD nr 2/2019	Zapowiedzi głoszone są wyłącznie ustnie z ambony lub w gablotce. Na stronie WWW i Facebooku parafii nie figurują nazwiska narzeczonych.
☐	7. Bezpieczne intencje mszalne Art. 9 RODO (dane wrażliwe o stanie zdrowia)	W intencjach publikowanych na stronie WWW nie ma nazwisk osób żyjących ze wzmianką o chorobach, nałogach czy trudnych sytuacjach rodzinnych.
☐	8. Urzędowe formularze A4 Ad Sacra Kan. 535 § 4 KPK	Zaświadczenia o chrzcie, ślubie i moralności wystawiane są według oficjalnych druków diecezjalnych z klauzulą duszpasterską i pieczęcią.
☐	9. Ochrona fizyczna tradycyjnych ksiąg Kan. 535 § 5 KPK	Zabytkowe rękopiśmienne księgi metrykalne przechowywane są w zamkniętej szafie ognioodpornej w pomieszczeniu zabezpieczonym przed wilgocią.
☐	10. Gotowość sprawozdania dla kurii Obowiązek doroczny do 15 lutego	System kancelarii pozwala na wygenerowanie bilansu sakramentów, intencji i ofiar bez konieczności wielodniowego ręcznego liczenia.

Data przeprowadzenia audytu:

Parafia pw.:

Podpis Proboszcza / Pieczęć Parafialna

KOMPLEKSOWA OCHRONA I NOWOCZESNY PORZĄDEK

Acutis: Program Kancelaryjny Zaprojektowany z Szacunkiem dla Kościoła

System **Acutis** powstał w ścisłej współpracy z polskimi prawnikami kanonicznymi i doświadczonymi duszpasterzami jako odpowiedź na wyzwania prawne 2026 roku. Łączy najwyższe standardy bezpieczeństwa z intuicyjnością, która oszczędza proboszczowi kilkadziesiąt godzin pracy w każdym miesiącu.

1. Baza w 100% Offline (AES-256)

Gwarancja nietykalności danych parafian. Baza znajduje się wyłącznie na komputerze w kancelarii, odcięta od internetu. Żaden wyciek z serwerów zewnętrznych nie dotyczy Twojej parafii.

2. Metryka Chrztu Ad Sacra w 30 Sekund

Wyszukiwanie aktu po nazwisku w 2 sekundy i wydruk oficjalnego świadectwa A4 z gotowymi formułami episkopatu. Koniec z wertowaniem zeszytów i kolejkami narzeczonych.

3. Inteligentne Dyktowanie Mową

Kapłan dyktuje treść aktu lub intencji naturalną polszczyzną do mikrofonu, a program sam uzupełnia odpowiednie rubryki metrykalne bez uciążliwego stukania w klawiaturę.

4. Generator e-Tacy BLIK (0% Prowizji)

Błyskawiczne generowanie kodów QR na ogrzewanie kościoła i remonty. Wierni mogą odliczyć ofiarę od podatku dochodowego PIT (ulga 6%), a Acutis pobiera 0% prowizji.

† PROPOZYCJA DUSZPASTERSKA DLA TWOJEJ PARAFII †

Wypróbuj pełną wersję Acutis przez 30 dni za 0 zł (bez zobowiązań)

Nie wymagamy podawania karty kredytowej ani podpisywania długoterminowych umów. Zapewniamy **bezpłatną pomoc techniczną w przeniesieniu obecnej bazy danych** ze starego programu (FARA, Excel) lub pomoc w digitalizacji papierowej kartoteki.

Strona internetowa: acutisapp.com

E-mail: kontakt@acutisapp.com

Dokument opracowany na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego (1983), Dekretu Ogólnego KEP z dnia 13 marca 2018 r. oraz wytycznych Kościelnego Inspektora Ochrony Danych. Wszelkie prawa zastrzeżone © 2026 Acutis Systems.